

ISUS ȘI RĂDĂCINILE EVREIEȘTI
ALE MARIEI

Brant Pitre (n. 1975) este profesor la Seminarul Notre Dame din New Orleans, Louisiana, unde predă un curs despre Sfintele Scripturi. Și-a luat doctoratul la Universitatea Notre Dame din Indiana, cu o temă privitoare la legăturile dintre Noul Testament și iudaismul antic, și a rămas la această universitate ca profesor asociat. Întreprinde frecvente turnee de conferințe având ca temă principală Euharistia și rădăcinile ei în tradiția iudaică antică. Este autorul mai multor cărți, între care *Jesus, the Tribulation, and the End of the Exile* (2005), *Jesus and the Jewish Roots of the Eucharist* (2011, trad. rom. *Misterul Cinei de pe urmă: Isus și rădăcinile iudaice ale Euharistiei*, Humanitas, 2016), *Jesus the Bridegroom* (2014, trad. rom. *Isus Mirele: Cea mai frumoasă poveste de dragoste a tuturor timpurilor*, Humanitas, 2018), *Jesus and the Last Supper* (2015), *The Case for Jesus: The Biblical and Historical Evidence for Christ* (2016) (trad. rom. *Fiul lui Dumnezeu? Pledoarie pentru Isus*, Humanitas, 2017).

BRANT PITRE

Isus și rădăcinile
evreiești ale Mariei

Traducere din engleză
de Monica Broșteanu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Lui Aidan Nathanael,

Iubitul meu fiu „în care nu este prefăcătorie“
(Ioan 1:47)

„Iată mama ta!“

— ISUS DIN NAZARET (Ioan 19:27)

E mai ușor să zugrăvești soarele cu lumina și căldura lui

Decât să spui povestea Mariei în strălucirea ei...

Iubirea mă împinge să vorbesc despre ea.

— IACOB DE SERUG, *Omilia I despre Sfânta Fecioară*

(sec. V-VI d.C.)

CUPRINS

I. INTRODUCERE	11
Problema cu Maria.	11
Regina Cerului?	15
Prin ochii evreilor antici.	18
2. NOUA EVĂ	24
Femeia din Eden.	26
Maria, noua Evă.	33
Neprihănirea Mariei.	41
3. NOUL CHIVOT.	48
Chivotul cel pierdut al Legământului	50
Maria – noul Chivot.	60
Ridicată la cer	67
4. REGINA-MAMĂ	74
Regina-mamă în vechiul Israel	76
Maria – noua regină.	83
Mama lui „Dumnezeu-cu-noi“	90
5. PURUREA FECIOARA	101
Jurământul evreiesc al Mariei.	103
Frații lui Isus	115
Pururea Fecioară	124
6. NAȘTEREA LUI MESIA	129
Mama lui Mesia.	132

10 CUPRINS

Maria în chinurile nașterii	138
Pântecele Mariei și mormântul lui Isus	144
7. NOUA RAHELĂ	153
Rahela în iudaismul antic	157
Maria, noua Rahelă	162
Mama Bisericii	170
8. SUB CRUCE	176
Ultimele cuvinte ale lui Isus	177
A luat-o într-ale sale	179
Iată Mama ta	181
<i>Appendix: Surse evreiești din afara Bibliei</i>	185
<i>Mulțumiri</i>	190
<i>Note</i>	191

I

INTRODUCERE

Cartea aceasta e scrisă pentru oricine s-a întrebat vreodată ce spune, de fapt, Biblia despre Maria, mama lui Isus. E scrisă îndeosebi pentru aceia care au fost descumpăniți, sau respinși, sau au avut de luptat cu ideea că ceea ce cred catolicii despre Maria nu are fundament biblic, ba chiar ține de-a dreptul de idolatrie. Eu știu bine ce înseamnă acest lucru: am fost unul dintre ei. Povestea stă în felul următor...

PROBLEMA CU MARIA

În copilărie, nu mi-a fost deloc greu să cred ce spune Biserica Catolică despre Maria. M-am născut într-o familie catolică, am fost botezat din pruncie și am crescut în sudul statului Louisiana, zonă majoritar catolică. Duminică de duminică mergeam la o biserică catolică în care erau și multe statui ale Mariei. În ocazii speciale, aprindeam o lumânare și îi ceream Mariei să se roage pentru mine. Una dintre amintirile mele cele mai timpurii este cu mama, care ne lua pe frații mei și pe mine la câte un Rozariu cu bunica și cu străbunica. În timp ce femeile se rugau, noi, băieții, ședeam pe podea jucându-ne și

ascultând și – dacă nu mă înșală memoria – cam plictisindu-ne. Totuși, pe la vârsta de șapte-opt ani, fratele meu mai mare și cu mine ajunseserăm să adoptăm și noi această practică. Mă credeți sau nu, noi, băieții, obișnuiam să stăm în genunchi seara lângă pat vreme de treizeci sau patruzeci de minute citind versetele din Biblie și spunând rugăciunile dintr-o cărțuție intitulată *Rozariul cu Scriptura*.¹

În anii care au urmat, aveam să ajung să cunosc învățăturile de bază ale Bisericii Catolice cu privire la Maria: că era fecioară când l-a zămislit pe Isus (zămislirea feciorelnică) și că a rămas fecioară toată viața (fecioria perpetuă). Apoi, am mai aflat că a fost creată fără păcat (neprihănită zămislire) și a rămas fără de păcat toată viața și că, la sfârșitul vieții, a fost luată cu trupul și sufletul în cer, pentru a fi cu Isus cel înviat (ridicarea cu trupul la cer). În tot acel timp, nu mi-a trecut niciodată prin minte să pun la îndoială vreun lucru pe care Biserica îl propovăduia, îl credea sau îl practica privitor la mama lui Isus. Pentru mine, Maria era o persoană adevărată, parte obișnuită din viața mea. Când îi citeam afirmația „mă vor feriți toate neamurile/generațiile“ (Luca 1:48), știam că sunt inclus și eu. Maria era „Maica Sfântă“ – mama lui Isus și a mea.

Însă lucrurile au început să se schimbe când am întâlnit-o pe viitoarea mea soție, Elizabeth. Deși venea dintr-o familie și mai mare decât a mea, din Cajun – erau opt copii, iar noi eram doar șase –, ea nu era catolică. Familia ei era baptistă. De fapt, răposatul bunic al lui Elizabeth fusese un foarte însemnat misionar baptist din Sud, care întemeiasse multe biserici baptiste de-a lungul golfului Louisianei de Sud. Bunica ei era și ea o binecunoscută

și mult iubită mamă a bisericilor baptiste locale și o creștină nemaipomenită.² Întrucât populația Louisianei de Sud era majoritar catolică, mulți enoriași ai bisericilor acestui bunic erau foști catolici care trecuseră la „creștinii care cred în Biblie“. În practică, asta însemna acceptarea învățaturii *sola Scriptura* („doar Biblia“) și respingerea multor învățături și practici catolice ca fiind contrare Scripturii. Mai ales, erau învățați să respingă credințele catolice în fecioria perpetuă a Mariei și în faptul că ea a fost fără păcat, ca nefiind biblice, precum și să considere practici precum rugăciunea Rozariului și cinstirea Mariei – toate foarte răspândite în evlavia populară a catolicilor din Cajun – drept idolatrie.

După cum era de așteptat, de îndată ce Elizabeth și cu mine am început să ne dăm întâlniri – la matura vârstă de cincisprezece ani –, și ea, și familia ei au început să-mi pună întrebări despre credința mea. Erau toate controversele obișnuite dintre protestanți și catolici: De ce aveți statui în biserici când Biblia spune „să nu-ți faci chip cioplit“? De ce botezați pruncii când nu sunt destul de mari ca să-l accepte personal pe Isus ca Domnul și Mântuitorul lor? De ce nu se pot căsători preoții catolici? Și așa mai departe. Întrucât Elizabeth este și foarte deșteaptă, și foarte drăguță, iar eu voiam să rămân prietenul ei, mi-am dat osteneala să învăț despre credința mea și să le răspund sincer la întrebări. Și, de cele mai multe ori, părea să funcționeze. Mama și tatăl ei îmi dădeau voie să mă văd cu ea și, chiar dacă noi doi nu eram de acord asupra unor practici și credințe fundamentale, ne respectam unul pe altul și credințele noastre diferite. În ultimul an de liceu, ne-am hotărât să ne căsătorim.

Totul s-a schimbat, pe nepusă masă, în cursul unei singure după-amiezi, cu puțin timp înainte de nuntă. Elizabeth și cu mine programaserăm o întâlnire cu noul pastor de la biserica familiei ei, ca să discutăm despre căsătoria noastră acolo. Ne închipuiam că nu va fi o problemă, de vreme ce bunicul lui Elizabeth construisese el însuși acea biserică. Totuși, după ce ne-am așezat pe scaune în biroul pastorului, ceea ce credeam că avea să fie o scurtă întâlnire s-a transformat într-un interogatoriu aprins la care m-a supus pastorul cu privire la credința mea catolică. Iarăși și iarăși mă bombardă cu întrebări despre purgatoriu, despre sfinți, despre papa, despre Euharistie și, desigur, despre Fecioara Maria.

Am scris despre acea întâlnire în cartea mea *Isus și rădăcinile iudaice ale Euharistiei*.³ Acolo am povestit cum m-am întors acasă în acea seară, deosebit de tulburat de atacul pastorului la adresa credinței catolicilor că pâinea și vinul Euharistiei devin cu adevărat trupul și sângele lui Isus. Am spus și cum, în acea noapte, căutând răspunsuri, am deschis Biblia la pasajul în care Isus declară că „trupul“ său este „adevărată mâncare“ și „sângele“ său, „adevărată băutură“ (Ioan 6:53–58). În parte, faptul că am dat imediat peste acest pasaj-cheie a făcut să nu-mi pierd niciodată cu adevărat credința în prezența reală a lui Isus în Euharistie.

Totuși, impactul atacului acelui pastor asupra credințelor mele în privința *Mariei* a fost diferit. Aici n-am mai avut astfel de momente de revelație! N-am dat acasă peste pasaje din Biblie care să spună limpede că e neprihănit zămisliță, că nu a făcut păcate sau că a fost ridicată cu trupul la cer. Dimpotrivă, după cât mi-am putut da seama,

Noul Testament avea surprinzător de puține lucruri de spus despre Maria. Mai mult, ceea ce spunea era uneori descumpănitor. Pe scurt, în privința fundamentului biblic al credințelor mele despre Maria, pastorul pusese întrebări la care nu aveam răspunsuri. De un lucru îmi amintesc mai cu seamă din cele spuse de el: acuzația că venerarea Mariei de către catolici este nu doar nebiblică, ci *idolatră*.

REGINA CERULUI?

„De ce voi, catolicii, vă închinați la Maria?“, m-a atacat pastorul. „Nu știți că doar lui Dumnezeu trebuie să ne închinăm?“

Întrucât fusesem cât de cât atent la orele de catehism, am fost în stare să răspund:

„Noi, catolicii, nu ne *închinăm* Mariei. O *cinstim* ca pe Mama lui Isus și Regina Cerului.“

„«Regina Cerului?»“, a replicat el. „Interesant. Știi ce spune Biblia despre «Regina Cerului?»“

„Nu“, am mărturisit eu. „Ce anume?“

Ca un cunoscător, și-a deschis Biblia și, după ce a dat câteva pagini, a spus: „De fapt, Biblia o menționează pe «Regina Cerului» în cartea lui Ieremia. Biblia spune că era o divinitate păgână:

[Domnul i-a spus lui Ieremia:] „Nu vezi tu ce fac ei prin cetățile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului? Copiii adună lemne, tații aprind focul, iar femeile frământă aluat ca să facă turte pentru regina cerului și toarnă libații în cinstea altor dumnezei, ca să-mi stârnească mânia...“ (Ieremia 7:17-18).⁴